

Gemeente Amsterdam

Position Paper - Preventie en gezonde leefstijl

Het belang van preventie

Investeren in preventie, is investeren in de toekomst. De Corona pandemie heeft laten zien hoe belangrijk gezondheid en een stevig immuunsysteem is. Fysiek en mentaal gezond zijn is een basisvoorwaarde om je leven betekenis en invulling kunnen geven op een wijze die bij je past. Het gaat echter niet voor iedereen vanzelf om nu en in de toekomst fysiek en mentaal gezond te blijven.

Wat is er nodig om echte verandering te bewerkstelligen?

Shift van individu naar omgeving

- De verschillen in gezondheid tussen groepen inwoners waren al groot en zijn tijdens de Corona pandemie groter geworden, ook in Amsterdam.
- Veel preventieve activiteiten en interventies zijn gericht op het begeleiden van een individu naar een gezondere leefstijl. In een maatschappij vol ongezonde verleidingen is dat echter niet genoeg. Het is ook essentieel om de fysieke en sociale omgeving zo in te richten dat de gezonde keuze normaal wordt.

Aanpakken van achterliggende problematiek

- Gezondheid wordt beïnvloed door vele factoren. Het heeft een direct verband met zaken als sociaaleconomische positie en leef-, woon- en werkomstandigheden.
- Mensen die leven in bestaansonzekerheid hebben regelmatig te maken met chronische stress en daardoor meer moeite dan anderen om voor zichzelf te zorgen en gezonde (voedsel)keuzes te maken. Gevangen in zo'n vicieuze cirkel is het moeilijk te ontsnappen zonder de juiste ondersteuning.
- Daarbij ontbreekt het deze groep vaak aan de (financiële) middelen om gezondere (voedsel)keuzes te maken.
- De achterliggende problematiek van ongezond gedrag aanpakken is dus een essentiële sleutel op weg naar eerlijker kansen op gezondheid.
- We kunnen daarbij niet vroeg genoeg beginnen: de jongvolwassenen van vandaag zijn de ouders van de kinderen van morgen en hun kansen op gezondheid worden in de eerste 1000 dagen van hun bestaan gevormd.
- De JGZ is hierbij een essentiële partner. Zij ziet bijna alle kinderen en jongeren en heeft een belangrijke signalerende rol en een brede blik, ook op de andere relevante domeinen. Continuïteit van zorg vanaf de zwangerschap tot de leeftijd van 19 jaar is belangrijk, vooral voor de kwetsbare groepen.

Bron: Dahlgren and Whitehead, 1991

Health in all Policies

- Om een eerlijke kansen op gezondheid te realiseren, is een brede aanpak nodig door gezondheid te integreren in al het relevante beleid.
- Preventie is een belangrijke kern van de publieke gezondheid. Tegelijkertijd is het werken aan gezondheid de verantwoordelijkheid van alle beleidssectoren en alle bestuurslagen. Er is een én-én-én strategie nodig.
- Om de gezamenlijke doelen uit de "Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024" te behalen is een maximale inzet vanuit Rijk en Gemeente nodig.

- Gemeenten kunnen bij het bevorderen en beschermen van gezondheid een voortrekkersrol spelen. Gemeenten weten als geen ander wat er lokaal en regionaal nodig is om gezondheidsverschillen te verkleinen en kunnen de verbindingen leggen tussen domeinen en binnen het sociaal domein om achterliggende problematiek aan te pakken.
- Gemeenten kunnen op dit moment echter niet alles doen wat nodig is. | Meer pro-actieve inzet vanuit het Rijk is essentieel.

Gemakkelijker gezond eten vraagt om een gezonde leefomgeving

De voedselomgeving speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling en het in stand houden van overgewicht. Het aanbod van ongezond voedsel neemt sterk toe en is vele malen groter dan het aanbod van gezond voedsel. Met name in wijken waar mensen met een lagere sociaal-economische positie wonen. Het ontbreekt gemeenten aan instrumenten om de stedelijke voedselomgeving te reguleren. Wethouders van de City Deal Gezonde en duurzame voedselomgeving gaan met de staatssecretaris in gesprek om tot een goede juridische uitwerking te komen van meer gemeentelijke bevoegdheid voor het reguleren van de voedselomgeving.

Welke maatregelen zijn vanuit het Rijk nodig?

Zorg voor deugdelijke, structurele financiering van preventie:

- Zet structureel budget in plaats van tijdelijke middelen in. Zorg voor succesvolle financiering van programma's als GIDS (Gezond in de Stad) en Kansrijke Start.
- Zorg voor verplichte samenwerking tussen Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars op preventie. En een wettelijke uitwerking daarvan, bijvoorbeeld via een spiegelbepaling voor preventie in de Zvw ten opzichte van de Wpg, Jeugdwet en Wmo. Dit betekent ook dat financiële prikkels zo moeten worden ingevuld dat samenwerking loont en alle betrokkenen meewerken en betalen aan preventie.
- Een belangrijk onderwerp hierbij is mentale gezondheid, het versterken van de veerkracht en weerbaarheid van Nederlanders, met een focus op de jeugd en jongvolwassenen.
- Zorg dat de bewezen effectieve centrale zorgverlener voor kinderen met obesitas (zoals opgenomen in het Preventieakkoord) snel kan worden ingevoerd, waarbij de nadruk ligt op verbinding tussen sociaal en zorgdomein

Maak gezonde voedselkeuzes makkelijk:

- Vergroot het instrumentarium van gemeenten om omgevingsfactoren ten gunste van gezondheid te beïnvloeden. Bijvoorbeeld door een wettelijke grondslag voor het reguleren van de voedselomgeving op te nemen in de Omgevingswet of een nieuwe wet Voedsel (indachtig de Tabakswet).
- Stel prijsmaatregelen in voor ongezonde producten, zoals ongezond voedsel, alcohol en tabak. Bijvoorbeeld een suikertax, prijsverhoging alcohol en tabak.
- Formuleer strengere eisen aan ongezondere producten, bijvoorbeeld verplichte reductie op suiker, zout en vet in producten, en laat implementatie niet langer aan de markt zelf over.
- Voorkom impulsaankopen van ongezonde producten zoals tussendoortjes bij de kassa van supermarkten of non-food winkels (bouwmarkt), alcohol bij de boekwinkel etc.

Frisdrank is een belangrijke oorzaak van overgewicht bij jongeren. Uit Amsterdams onderzoek naar frisdrankconsumptie van jongeren, blijkt dat zij frisdrank heel normaal vinden. Ze drinken gemiddeld 2 à 3 glazen frisdrank per dag. Jongeren halen meer dan de helft van de frisdrank zelf in de supermarkt en geven er gemiddeld 3 à 4 euro per week aan uit. De ondervraagden zien water of light dranken niet als alternatief, maar als een andere categorie drankjes. Amsterdam pleit voor een minimale prijsverhoging van 20% om frisdrank verkoop terug te dringen en een stimulans om de hoeveel suiker te verlagen.

Jongeren drinken gemiddeld 2,5 glas frisdrank per dag

Dat is ± 250 kcal en ± 16 suikerklontjes

